

УДК 271.4-726.2-558.5 "1996.05.12"

DOI: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2024.19.1.12>.

ЄПИСКОПЬСКА ХІРОТОНІЯ ВЛАДИКИ СОФРОНА МУДРОГО 12 ТРАВНЯ 1996 Р.

МАСЛІЙ Ольга (с. Андрея)

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого
кафедра соціально-гуманітарних дисциплін факультету богословських і
гуманітарних наук, Науково-дослідний інститут історії Церкви
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: maslii.a@ifai.edu.ua.*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9878-71>

ГУЦУЛЯК Володимир

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого
кафедра богослов'я
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: vologjah@gmail.com*

Бібліографічний опис статті: Маслій О (с.А), Гуцуляк В. (2024). Єпископська хіротонія владики Софрона Мудрого 12 травня 1996 р. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, (19), 141 – 148. doi: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2024.19.1.12>.

У статті коротко окреслено стан Івано-Франківської єпархії у 1996 р., наведено відомості про потребу нового єпископа; розглянуто канонічну особливість обрання о. Софрона на єпископа; стисло описано призначення, хіротонію та інтронізацію преосвященного владики Софрона Мудрого ЧСВВ на правлячого єпископа Івано-Франківської єпархії.

Ключові слова: *єпископ, Івано-Франківська єпархія, Рим, Софрон Дмитерко, Софрон Мудрий, хіротонія.*

The article briefly outlines the state of the Ivano-Frankivsk Eparchy in 1996, provides information about the need for a new bishop; considers the canonical peculiarity of Father Sofron's election as bishop; briefly describes the appointment, consecration and enthronement of His Grace Bishop Sofron Mudryi OSBM as the ruling bishop of the Ivano-Frankivsk Eparchy.

Key words: *bishop, eparchy of Ivano-Frankivsk, ordination, Rome, Sofron Dmyterko, Sofron Mudryi.*

Актуальність і постановка проблеми аргументується 100-ю річницею із дня народження, світлої пам'яті, преосвященного владики Софрона Мудрого, єпарха Івано-Франківського. Оскільки саме хіротонія закарбувала ім'я владики Софрона в історії Івано-Франківської архієпархії.

Аналіз основних джерел досліджень полягав у вивченні автобіографії владики Софрона Мудрого «Під опікою Божого Провидіння». Також використано інтерв'ю владики з часопису «Нова Зоря». Щоб ширше окреслити стан єпархії залучено наукові праці Високопреосвященного Володимира Війтишина, архієпископа і митрополита Івано-Франківського; отця-доктора Олега Каськіва, ректора ІФАІЗ; пана Руслана Делятинського, завідувача кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ІФАІЗ.

Метою даної наукової розвідки стало висвітлення хіротонії о. Софрона Мудрого на єпископа та передумов цієї події. Властиво призначення на єпископа показує одну з рис, якими володів преосвящений владики Софрон – відважність, оскільки відбулося у досить пізньому віці – 73 роки. Щодо самого призначення, то варто звернути увагу, що о. Софрон було не просто призначено єпископом-помічником, а коад'ютором преосвященного владики Софрона Дмитерка, що власне й визначило його подальшу долю.

Виклад основного матеріалу. 1994 р., став для о. Софрона переломним. Це був двадцятий рік ректорства в Папській Колегії св. Йосафата в м. Римі¹. Восени 1994 р. о. Софрон Мудрий виїхав в Україну (до м. Івано-Франківськ), де був призначений ректором Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного духовного Інституту (далі - ІФТКДІ)².

У своїй автобіографії про ці зміни о. Софрон так написав: «Протоархимандрит Ісидор Патрило несміливо запитав мене в Римі, чи я не поїхав би працювати в Україну в Івано-Франківському Теологічно-Катехитичному Інституті, то я відповів, що дуже радо поїду в мою любу Україну, щоб віддати рештки своїх сил у праці з молоддю, з моїм народом. Це був кінець жовтня і початок листопада 1994 р.»³.

Згідно з декретом правлячого архиєрея Софрона Дмитерка №1 від 24 травня 1994 р., на підставі канону (далі – кан.) 191 і кан. 215 Кодексу Канонів Східних Церков (далі – ККСЦ), протосинкелом Івано-Франківської єпархії було призначено преосвященного владику Іриней Білика, а синкелом єпархії - о. Василя Харука. Проте з осені 1994 р. до літа 1996 р. владики Іриней Білик перебував на богословських студіях у Папському університеті «Анджелікум» в Римі, де студіював догматичне богослов'я, а згодом і захистив ліцензіат⁴. Тому виникла потреба додатково призначити генерального вікарія, який міг би реально допомагати правлячому архиєрею. Таким чином декретом Преосвященного владики Софрона Дмитерка №15 від 6 листопада 1995 р. було

¹ Каськів О. Роль єпископа Софрона Мудрого в реорганізації Івано-Франківського теологічно-катехитичного духовного інституту у Івано-Франківську теологічну академію (1994–2014 рр.). *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2022. №42. С. 22–23.

² Владика Софрон Мудрий. *Секретаріат Синоду Єпископів УГКЦ*. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryu-472/> (дата звернення: 25.11.2023).

³ Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. С. 92.

⁴ Біографія Кир І. Білика *Вікіпедія – вільна енциклопедія*. URL: http://www.ub.wikipedia.org/wiki/Білик_Іриней. (дата звернення: 25.11.2023).

призначено другого генерального вікарія єпархії. Ним став о. Софрон Мудрий, ректор ІФТКДІ⁵.

2 березня 1996 р. Божого Святіший Отець Іван Павло II номінував високопреподобного о. Софрона Мудрого ЧСВВ єпископом-помічником з правом наступництва Івано-Франківської єпархії⁶. «Так на Прикарпатті стало два єпископи Софрони. Для мене ця новина була абсолютно несподіванкою: у моєму віці - 73 роки життя – прийняти обов'язок! Я зникнув і представив архієпископу Мирославу Любачівському свою неготовність для єпископських обов'язків. Блаженніший рішуче відповів: «Єпископи все це розглянули, папа вирішив – отже така воля Бога» - згадував владика Софрон⁷.

З нагоди цього призначення, отцю Софрону надійшли численні вітання, зокрема від, кардинала Акілле Сільвестріні – префекта Конгрегації Східних Церков, о. Ісидора Патрила – протоархимандрита ЧСВВ, о. Генезія Комара – ректора Папської Колегії св. Йосафата, кардинала Антоніо Іноценті, єпископа Бруно Бертаня – секретаря Комісії інтерпретації канонічних текстів Католицької Церкви, єпископа Ришарда Карпінського, ректора та професорів Папського Інституту Східних Наук та інших⁸.

12 травня 1996 р. відбулася єпископська хіротонія в катедральному соборі Воскресіння Христового м. Івано-Франківська за участю помічника Блаженнішого Мирослава Любачівського – єпископа Любомира Гузара. Головним святителем був архієпископ Мирослав Марусин, секретар Конгрегації Східних Церков, а співсвятителями – митрополит Філадельфійський Стефан Сулик і єпископ Івано-Франківський Софрон Дмитерко ЧСВВ⁹.

Важливо зазначити, що хіротонія владика Софрона є, свого роду, унікальною, оскільки свячення відбулася на 73-му році життя, а згідно ККСЦ, кан. 210, §1 – при досягненні 75-річного віку єпископа проситься подати зречення від уряду, який він займає¹⁰. Владика Софрон Мудрий вийшов на емеритуру, 2 червня 2005 р. папа Бенедикт XVI, згідно із кан. 210 ККСЦ, прийняв його зречення з уряду єпарха Івано-Франківського¹¹.

Тут слід зупинитися на особі кожного із святителів, адже кожен із них в той чи інший спосіб був причетним до життя тогочасної Церкви.

⁵ Делятинський Р. Відновлення та реорганізація структури Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви (1989 - 1993 рр.). *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія.* 2015. №8. С. 225-226.

⁶ 2 березня 1996 р. Божого Святіший Отець Іван Павло II номінував високопреподобного отця доктора Софрона Мудрого ЧСВВ Єпископом-помічником з правом наслідства Івано-Франківської єпархії. *Нова Зоря. Березень, №5 (182) 1996.* С. 1

⁷ Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. С.93.

⁸ Нова Зоря. Березень, число 5 (182) 1996. С.2.

⁹ Владика Софрон Мудрий. *Секретаріат Синоду Єпископів УГКЦ.* URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryu-472/> (дата звернення: 25.11.2023).

¹⁰ Кодекс Канонів Східних Церков. Українське видання. Рим: 1993. С. 143.

¹¹ Вислуженому єпископу Івано-Франківської архієпархії УГКЦ Софрону (Мудрому) сьогодні виповнюється 90 років. *PISU - Релігійно-інформаційна служба України.* URL: https://risu.ua/visluzhenomu-ypiskopu-ivano-frankivskoji-arhiyeparhiji-ugkc-sofronu-mudromu-sogodni-vipovnyuyetsya-90-rokiv_n65959 (дата звернення: 25.11.2023).

Архієпископ Мирослав Марусин – народився 26 червня 1924 р. у селі Княжому біля Золочева на Львівщині. Богословсько-філософські студії розпочав у Львівській Богословській Академії, де навчався від 1943 р. до 1944 р. Під час війни навчався в Падерборні (Німеччина), а потім, від 1949 р. до 1951 р., у Папському Східному Інституті в Римі, здобувши ступінь доктора¹². 29 листопада 1971 р. був призначений апостольським візитатором українців у Західній Європі, 27 червня 1974 р. папа Павло VI іменував о. Мирослава титулярним єпископом Кадійським, а 28 липня 1974 р., в каплиці Української Папської Колегії ім. святого Йосафата в Римі, відбулася єпископська хіротонія, головним святителем був високопреосвященний владика Іван Бучко, а співсвятителями – владика Платон Корниляк, Володимир Маланчук, Августин Горняк та Йоаким Сегеді. 16 червня 1977 р. папа Павло VI призначив владика Мирослава Віце-Президентом Папської Комісії у справах ревізії Кодексу Східного Церковного Права. Тут владика Мирослав працював до 14 вересня 1982 р., коли папа Іван Павло II підніс його до архієпископської гідності та призначив Секретарем Конгрегації Східних Церков, де він пропрацював до 11 квітня 2001 р.¹³.

Митрополит Стефан Сулик – народився 2 жовтня 1924 р. у селі Бальниця на Лемківщині в сім'ї Михайла і Марії Суликів. Рукоположений на священника 14 червня 1952 р. у Філадельфії. 29 грудня 1980 р. папа Римський Іван-Павло II призначив священника Стефана Сулика архієпископом і митрополитом Філадельфійським. Єпископська хіротонія відбулася 1 березня 1981 р. (головний святитель – верховний архієпископ Йосиф Сліпий). Митрополит Стефан Сулик належав до Конференції єпископів США, був головою Міжобрядової комісії цієї Конференції. 29 листопада 2000 р. Папа Іван Павло II прийняв зречення Стефана Сулика з уряду митрополита Філадельфійського у зв'язку з досягненням ним віку 75 років¹⁴.

Єпископ Софрон Дмитерко – народився 1 червня 1917 р. в с. Бичківці на Тернопільщині. 1932 р. вступив до новіціату Чину святого Василя Великого. Владика Софрон Дмитерко перебував у монашому чині оо. Василіян 76 років¹⁵. 14 травня 1942 р. у Празі отримав ієрейські свячення (святитель владика Микола Дудаш). 30 листопада 1968 р. прийняв єпископські свячення (святитель владика Іван Слезюк). Після відродження УГКЦ, з 1991 до 1997 рр. – правлячий архиєрей Івано-Франківської єпархії УГКЦ. 5 листопада 2008 р. преосвященний владика Софрон Дмитерко відійшов у вічність¹⁶.

¹² Відійшов по вічну нагороду владика Мирослав Марусин. *Бучацька єпархія УГКЦ*. URL: <https://buchacheparchy.org.ua/?view=article&id=245:245&catid=15> (дата звернення: 25.11.2023).

¹³ Лотоцький П. 60-ліття священства високопреосвященного владика Мирослава Марусина. *Радіо Ватикан*. URL: <https://www.archivioradiovaticana.va/storico/2008/05/02/60> (дата звернення: 25.11.2023).

¹⁴ Помер митрополит-емерит Філадельфійський УГКЦ Стефан Сулик. *PICU*. URL: https://trisu.ua/pomer-mitropolit-emerit-filadelfiyskiy-ugkc-stefan-sulik_n103692 (дата звернення: 25.11.2023).

¹⁵ Владика Софрон Дмитерко. *Секретаріат Синоду Єпископів УГКЦ*. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-dmyterko-471/> (дата звернення: 25.11.2023).

¹⁶ Департамент інформації Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. 15 років тому упокоївся в Бозі Владика Софрон Дмитерко. *Офіційний медіаресурс Івано-Франківської Архієпархії Української Греко-Католицької*

У вересні 1997 р. синод єпископів УГКЦ розглянув подання правлячого єпископа Івано-Франківської єпархії Софрона Дмитерка з проханням звільнити його від виконання обов'язків правлячого архиєрея. Синод задовольнив це подання на підставі кан.210 ККСЦ¹⁷, що передбачає зречення уряду єпархіальним єпископом, який досягнув 75 років життя або став нездатним для належного виконання свого уряду через слабе здоров'я¹⁸. Отримавши згоду Апостольської Столиці, владика Софрон Дмитерко, відповідно до кан. 211 ККСЦ¹⁹, отримав титул вислуженого єпископа та вийшов на емеритуру²⁰.

22 грудня 1997 р. відбулася інтронізація нового правлячого архиєрея Софрона Мудрого ЧСВВ на місце емеритованого Софрона Дмитерка ЧСВВ²¹ у катедральному соборі св. Воскресіння за участю апостольського нунція в Україні архієпископа Антоніо Франко, Львівського єпископа-помічника Любомира Гузара та інших єпископів, а також понад 300-та священників єпархії²². У автобіографії владика Софрон про цю подію писав так: «Цього пам'ятного для мене дня, під покровом Пречистої Діви Марії, покладено на мене новий хрест обов'язків щодо Церкви і дорученої пастви мого улюбленого народу»²³.

Висновки. Таким чином, у віці 73 років о. Софрон Мудрий був покликаний до нового служіння – єпископського. Спочатку як єпископ-помічник, а згодом, як правлячий архиєрей Івано-Франківської єпархії. Маючи великий життєвий досвід, чернечу формацію та інтелектуальний вишкіл владика Софрон Мудрий розпочав черговий період свого життя, який цілковито був присвячений розбудові Івано-Франківської єпархії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 2 березня 1996 р. Божого Святійший Отець Іван Павло II номінував Високопреподобного отця доктора Софрона Мудрого ЧСВВ Єпископом-помічником з правом наслідства Івано-Франківської єпархії. Нова Зоря. Березень, №5 (182) 1996. 8 с.
2. Біографія Кир І. Білика Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: http://www.ub.wikipedia.org/wiki/Білик_Іриней. (дата звернення: 25.11.2023).
3. Вислуженому єпископу Івано-Франківської архиєпархії УГКЦ Софрону (Мудрому) сьогодні виповнюється 90 років. РІСУ - Релігійно-інформаційна служба України. URL: <https://risu.ua/visluzhenomu-ypiskopu-ivano-frankivskoj-i>

Церкви. URL: <https://ugccif.org.ua/15-rokiv-tomu-upokoivsia-v-bozi-vladyka-sofron-dmyterko/> (дата звернення: 25.11.2023).

¹⁷ Рішення і постанови Синодів Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 1989–1997 років. Львів: Видня «Благовісника», 1998. С.46.

¹⁸ Кодекс Канонів Східних Церков. Українське видання. Рим: 1993. С. 143.

¹⁹ Кодекс Канонів Східних Церков. Українське видання. Рим: 1993. С.143.

²⁰ Війтишин В. Івано-Франківська єпархія – Митрополія (1989–2011 рр.): етапи відродження та особливості становлення (канонічно-правовий аспект). *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія.* 2017. №10-11. С.17.

²¹ Єпископ-емерит Кир Софрон Мудрий ЧСВВ URL: https://web.archive.org/web/20080311060551/http://if-eparchia.org/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=33 (дата звернення: 25.11.2023).

²² Війтишин В. Івано-Франківська єпархія – Митрополія (1989–2011 рр.): етапи відродження та особливості становлення (канонічно-правовий аспект). *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія.* 2017. №10-11. С.18.

²³ Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. С. 98.

arhiyeparhiji-ugkc-sofronu-mudromu-sogodni-vipovnyuyetsya-90-rokiv_n65959

(дата звернення: 25.11.2023).

4. Відійшов по вічну нагороду владика Мирослав Марусин. Бучацька єпархія УГКЦ URL: <https://buchacheparchy.org.ua/?view=article&id=245:245&catid=15> (дата звернення: 25.11.2023).

5. Війтишин В. Івано-Франківська єпархія – Митрополія (1989–2011 рр.): етапи відродження та особливості становлення (канонічно-правовий аспект). *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія.* 2017. №10-11. С. 9-31.

6. Владика Софрон Дмитерко. Секретаріат Синоду Єпископів УГКЦ. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-dmyterko-471/> (дата звернення: 25.11.2023).

7. Владика Софрон Мудрий. Секретаріат Синоду Єпископів УГКЦ. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryu-472/> (дата звернення: 25.11.2023).

8. Владика Софрон Мудрий. Секретаріат Синоду Єпископів УГКЦ. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryu-472/> (дата звернення: 25.11.2023).

9. Делятинський Р. Відновлення та реорганізація структури Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви (1989 - 1993 рр.). *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія.* 2015. №8. С. 204-233.

10. Департамент інформації Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. 15 років тому упокоївся в Бозі Владика Софрон Дмитерко. Офіційний медіаресурс Івано-Франківської Архієпархії Української Греко-Католицької Церкви. URL: <https://ugccif.org.ua/15-rokiv-tomu-upokoivsia-v-bozi-vladyka-sofron-dmyterko/> (дата звернення: 25.11.2023).

11. Єпископ-емерит Кир Софрон Мудрий ЧСВВ. URL: https://web.archive.org/web/20080311060551/http://if-eparchia.org/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=33 (дата звернення: 25.11.2023).

12. Каськів О. Роль єпископа Софрона Мудрого в реорганізації Івано-Франківського теологічно-катихитичного духовного інституту у Івано-Франківську теологічну академію (1994–2014 рр.). *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2022. №42. С. 56-61.

13. Кодекс Канонів Східних Церков. Українське видання. Рим: 1993. 845 с.

14. Лотоцький П. 60-ліття священства Високопреосвященого владика Мирослава Марусина. Радіо Ватикан. URL: <https://www.archivioradiovaticana.va/storico/2008/05/02/60> (дата звернення: 25.11.2023)

15. Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. 216 с.

16. Нова Зоря. Березень, число 5 (182) 1996. 8 с.

17. Помер митрополит-емерит Філадельфійський УГКЦ Стефан Сулик. РІСУ. URL: https://risu.ua/pomer-mitropolit-emerit-filadelfiyskiy-ugkc-stefan-sulik_n103692 (дата звернення: 25.11.2023).

18. Рішення і постанови Синодів Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 1989–1997 років. Львів: Вид-ня «Благовісника», 1998. 80 с.

REFERENCES

1. 2 březnia 1996 r. Bozhoho Sviatiishyi Otets Ivan Pavlo II nominuvav Vysokoprepodobnoho ottsia doktora Sofrona Mudroho ChSVV Yepyskopom-pomichnykom z pravom naslidstva Ivano-Frankivskoi yeparkhii. Nova Zoria. Berezen, №5 (182) 1996. 8 s.

2. Biohrafiiia Kyr I. Bilyka Vikipediia – vilna entsyklopediia. URL: http://www.ub.wikipedia.org/wiki/Bilyk_Irynei. (data zvernennia: 25.11.2023).

3. Vysluzhenomu yepyskopu Ivano-Frankivskoi arkhyieparkhii UHKTs Sofronu (Mudromu) sohodni vypovniuietsia 90 rokiv. RISU - Relihiino-informatsiina sluzhba Ukrainy. URL: https://risu.ua/visluzhenomu-yepyskopu-ivano-frankivskoji-arhiyeparhiji-ugkc-sofronu-mudromu-sogodni-vipovnyuyetsya-90-rokiv_n65959 (data zvernennia: 25.11.2023).

4. Vidiishov po vichnu nahorodu vladyka Myroslav Marusyn. Buchatska yeparkhiia UHKTs. URL: <https://buchacheparchy.org.ua/?view=article&id=245:245&catid=15> (data zvernennia: 25.11.2023).

5. Viityshyn V. Ivano-Frankivska yeparkhiia – Mytropoliia (1989–2011 rr.): etapy vidrozhennia ta osoblyvosti stanovlennia (kanonichno-pravovyi aspekt). Dobryi Pastyr: naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoi akademii Ivana Zolotoustoho. Bohoslovia. Filosofiia. Istoriia. 2017. №10-11. С. 9 31.

6. Vladyka Sofron Dmyterko. Sekretariat Synodu Yepyskopiv UHKTs. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-dmyterko-471/> (data zvernennia: 25.11.2023).

7. Vladyka Sofron Mudryi. Sekretariat Synodu Yepyskopiv UHKTs. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryy-472/> (data zvernennia: 25.11.2023).

8. Vladyka Sofron Mudryi. Sekretariat Synodu Yepyskopiv UHKTs. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryy-472/> (data zvernennia: 25.11.2023).

9. Deliatynskyi R. Vidnovlennia ta reorhanizatsiia struktury Ivano-Frankivskoi yeparkhii Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy (1989 - 1993 rr.). Dobryi Pastyr: naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoi akademii Ivana Zolotoustoho. Bohoslovia. Filosofiia. Istoriia. 2015. №8. С. 204 233.

10. Departament informatsii Ivano-Frankivskoi Arkhiieparkhii UHKTs. 15 rokiv tomu upokoivsia v Bozi Vladyka Sofron Dmyterko. Ofitsiinyi mediaresurs Ivano-Frankivskoi Arkhiieparkhii Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy. URL: <https://ugccif.org.ua/15-rokiv-tomu-upokoivsia-v-bozi-vladyka-sofron-dmyterko/> (data zvernennia: 25.11.2023).

11. Iepyskop-emeryt Kyr Sofron Mudryi ChSVV. URL: https://web.archive.org/web/20080311060551/http://if-eparchia.org/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=33 (data zvernennia: 25.11.2023).
12. Kaskiv O. Rol yepyskopa Sofrona Mudroho v reorhanizatsii Ivano-Frankivskoho teolohichno-katykhytychnoho dukhovnoho instytutu u Ivano-Frankivsku teolohichnu akademiui (1994–2014 rr.). Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filos.-politloh. studii. 2022. №42. С. 56 61.
13. Kodeks Kanoniv Skhidnykh Tserkov. Ukrainske vydannia. Rym: 1993.845 s.
14. Lototskyi P. 60-littia sviashchenstva Vysokopreosviashchenoho vladkyky Myroslava Marusyna. Radio Vatykan. URL: <https://www.archivioradiovaticana.va/storico/2008/05/02/60> (data zvernennia: 25.11.2023).
15. Mudryi S. Pid opikoiiu Bozhoho Provydinnia. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria, 2008. 216 s.
16. Nova Zoria. Berezen, chyslo 5 (182) 1996. 8 s.
17. Pomer mytropolyt-emeryt Filadelfiiskyi UHKTs Stefan Sulyk. RISU. URL: https://risu.ua/pomer-mitropolit-emerit-filadelfiyskiy-ugkc-stefan-sulik_n103692 (data zvernennia: 25.11.2023).
18. Rishennia i postanovy Synodiv Yepyskopiv Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy1989–1997 rokiv. Lviv: Vyd-nia «Blahovisnyka», 1998. 80 s.

*Стаття надійшла до редакції 25.11.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 17.12.2023 р.*